

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા સંકુલ : સાદરા

બી.એ. : ઇતિહાસ : સત્ર - 4

પાઠ્યક્રમ : MJR-HIS-EC- 405 : ભારતનો વહીવટી અને આર્થિક ઇતિહાસ (12મી સદી સુધી)

ક્રેડિટ : 4

કલાક : 60

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. હડપ્પીય સંસ્કૃતિના આર્થિક જીવન વિશે માહિતી આપવી.
2. મહાજનપદકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન વિશે માહિતી આપવી.
3. ગુપ્તકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન વિશે જાણકારી આપવી.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ

1. હડપ્પીય સંસ્કૃતિના આર્થિક જીવન વિશે માહિતી કેળવશે.
2. વૈદિક અને મહાજનપદકાલીન વહીવટી અને આર્થિક જીવન વિશે જાણકારી મેળવશે.
3. મૌર્ય યુગીન સંગમયુગીન અને વહીવટી અને આર્થિક જીવન વિશે જાણકારી મેળવશે.
4. ગુપ્તયુગીન અને રાજપૂત કાલીન વહીવટી અને આર્થિક જીવન વિશે જાણકારી મેળવશે.

મુદ્દાઓ	સમય	પદ્ધતિ
1. હડપ્પીય સંસ્કૃતિમાં રાજકીય સંગઠન અને આર્થિક જીવન 2. વૈદિક કાળમાં રાજકીય સંગઠન અને આર્થિક જીવન	15 કલાક	<ul style="list-style-type: none"> ➤ વર્ગ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ ➤ ભારતના પ્રાચીન યુગની આર્થિક સ્થિતિ અંગેના ઇતિહાસકારોના લેખો દ્વારા વૈદિકકાલીન આર્થિક સ્થિતિ અંગેની માહિતી આપવામાં આવશે. ➤ પી.પી.ટી. દ્વારા વૈદિકકાલીન રાજકીય સંગઠન વિશે માહિતી આપવામાં આવશે. ➤ યૂટ્યૂબ દ્વારા હડપ્પીય સંસ્કૃતિના પ્રાપ્ત સ્થળો અંગે માહિતી પ્રાપ્ત કરવામાં આવશે અને તેનાથી રાજકીય અને આર્થિક જીવન અંગેની માહિતી પ્રાપ્ત કરવામાં આવશે.
1. મહાજનપદકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન 2. મૌર્યયુગીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક	15 કલાક	<ul style="list-style-type: none"> ➤ વર્ગ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ ➤ નકશા દ્વારા સોળ મહાજનપદોની તત્કાલીન ભારતના નકશામાં સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરવામાં આવશે. ➤ મહાજનપદનો મહત્વ તેની ભૌગોલિક સ્થિતિ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવશે અને તેના આર્થિક મહત્વ અંગે સ્પષ્ટતા

જીવન		<p>કરવામાં આવશે.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ પી.પી.ટી. દ્વારા સોળ મહાજનપદોની રાજવ્યવસ્થા અંગે માહિતી આપવામાં આવશે. ➤ સ્વ-અધ્યયન માટે મૌર્ય યુગ વિશેના રોમિલા થાપરના મંતવ્યો રિડિંગ મટેરિયલના રીતે આપવામાં આવશે અને તેના પર વર્ગમાં ચર્ચા કરવામાં આવશે.
<p>1. સાતવાહન અને કુષાણ યુગીન રાજવ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન</p> <p>2. સંગમયુગીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન</p>	15 કલાક	<ul style="list-style-type: none"> ➤ વર્ગ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ ➤ સાતવાહન અને કુષાણ યુગની રાજવ્યવસ્થા અને આર્થિક સ્થિતિ માટે તત્કાલીન સિક્કાઓના મહત્વ અને તેના આધારે આર્થિક ઇતિહાસ અંગેની ચર્ચા કરવામાં આવશે. ➤ પીપીટી દ્વારા સંગમયુગીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન અંગેની માહિતી આપવામાં આવશે.
<p>1. ગુપ્તકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન</p> <p>2. રાજપૂતકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થા અને આર્થિક જીવન</p>	15 કલાક	<ul style="list-style-type: none"> ➤ વર્ગ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ ➤ ગુપ્તકાલીન વહીવટી અધિકારીઓ અંગેનો ચાર્ટ બનાવવામાં આવશે. ➤ પીપીટી દ્વારા ગુપ્તકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થા અંગેની માહિતી આપવામાં આવશે. ➤ યુટ્યૂબ દ્વારા ગુપ્તકાલીન આર્થિક જીવન અંગેની ડોક્યુમેન્ટ્રી બતાવવામાં આવશે. ➤ રાજપૂતકાલીન વહીવટી વ્યવસ્થામાં સામન્તી વ્યવસ્થા અંગેની ચર્ચાઓ અને લેખોનો વાંચન અને વિશ્લેષણ કરવામાં આવશે. ➤ રાજપૂતકાલીન આર્થિક જીવનના વિવિધ પાસાઓનો ચાર્ટ બનાવવામાં આવશે.

સંદર્ભ સૂચિ

ગુજરાતી

1. સંપા.ચોપરા.પી.એન. - ભારતનું ગેઝેટિયર, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, 1984
અનુ. શાસ્ત્રી હરીપ્રસાદ,
પરીખ પ્રવિણચંદ્ર અને દીક્ષિત યતીન્દ્ર
2. સ્ત્રી હરિપ્રસાદ - પ્રાચીન ભારત, ભાગ -1,2
યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ,1969-70

હિન્દી

1. પાન્ડે શ્રીનેત્ર - પ્રાચીન ભારત કા ઇતિહાસ ભાગ -1,2,
લોકભારતી પ્રકાશન, અલ્હાબાદ, ઉત્તરપ્રદેશ
2. ભાર્ગવ પુરુષોત્તમ - પ્રાચીન ભારત કા ઇતિહાસ, મુંશીરામ મનોહરલાલ,
નવી દિલ્હી
3. સંપા. આર.સી.ઠાકરાન, - ભારતીય ઉપમહાદ્વીપ કી સંસ્કૃતિયાં, ભાગ- 1,2
શિવદત્ત, સંજય કુમાર હિ.મા.કા.નિ. દિલ્હી વિશ્વવિદ્યાલય, 2013
4. આનન્દ સિંહ - પ્રાચીન ભારતીય ધર્મ: ઉદ્ભાવ એવં સ્વરૂપ
હિ.મા.કા.નિ. દિલ્હી વિશ્વવિદ્યાલય, 2013
5. દ્વિજેન્દ્ર નારાયણ ઝા એવં - પ્રાચીન ભારત કા ઇતિહાસ
કૃષ્ણ મોહન શ્રીમાલી હિ.મા.કા.નિ. દિલ્હી વિશ્વવિદ્યાલય, 2008